

YURTDIŞI HİZMET SÜRELERİNİN BORÇLANILMASINA GENEL BİR BAKIŐ VE BORÇLANMA ŞARTLARI -I-

Ahmet ARAS*

I. Giriş

Öncelikle konunun anlaşılması için mevcut mevzuatı ortaya koymakta fayda bulunmaktadır. Bu çerçevede; yurtdışında çalışan Türk vatandaşlarının yurtdışında geçen hizmetlerinin borçlandırılarak ülkemiz sosyal güvenlik kanunlarına göre emeklilik, malullük, yaşlılık ve ölüm hallerinde Türkiye’de geçmiş hizmet gibi değerlendirilmesini sağlamak amacıyla bu güne kadar iki borçlanma kanunu yürürlüğe girmiştir. Bunlardan ilki 07/06/1978 tarihinde yürürlüğe giren 30/05/1978 tarihli 2147 sayılı Kanun, ikincisi ise 22/05/1985 tarihinde yürürlüğe giren 08/05/1985 tarihli 3201 sayılı Kanundur. Ayrıca, 3201 sayılı Kanunun bazı maddeleri 4958 ve 5754 sayılı kanunlarla değiştirilmiştir.

II. Yurtdışı Borçlanmaya İlişkin Mevzuatta Meydana Gelen Değişiklikler

A. 2147 sayılı Kanun

Bu kanun Yurtdışı Borçlanması ile ilgili olarak çıkarılan ilk mevzuat olarak karşımıza çıkmaktadır. Yurtdışında çalışan vatandaşlarımızın çalıştıkları ülkelerin sosyal güvenlik mevzuatı ile Türkiye’deki sosyal güvenlik mev-

---

* Sosyal Güvenlik Kurumu Müfettiő

zuatı arasındaki emeklilik aylığına hak kazanma koşullarının farklılığından doğan yakınmaları azaltmak, Anayasamızda vurgulanan “Sosyal Devlet” anlayışının somut örneklerinden biri olan herkese sosyal güvenlik hakkını sağlamak ve bunu kitlelere yaygınlaştırmak, ülkemizin döviz sıkıntısını gidermek amacı ile 2147 sayılı Kanun ile Yurtdışında çalışan Türk vatandaşlarına, yurtdışında geçen sürelerini sosyal güvenlikleri bakımından döviz olarak borçlanarak değerlendirme hakkı tanınmıştır.

B. 3201 sayılı Kanun

2147 sayılı Kanunun yedi yıllık uygulamasında ihtiva ettiği hükümler, vatandaşlarımızın hak kayıplarına yol açmıştır. Bu sebeple vatandaşlarımızın yurtdışında geçen sürelerinin sosyal güvenlikleri bakımından değerlendirilmesi için konu yeni yaklaşımla ele alınmış ve 22/05/1985 tarihinde 3201 sayılı Kanun yürürlüğe konulmuştur.

3201 sayılı “**Yurtdışında Çalışan Türk Vatandaşlarının Yurtdışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanun**” ihtiva ettiği hükümler, getirdiği yeni haklar bakımından yurtdışındaki vatandaşlarımıza yeni imkânlar tanımıştır.

C. 4958 sayılı Kanun

3201 sayılı Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan; “yurda kesin dönüş yapanlar” ve “kesin dönüş” sözcüklerinin Anayasa’ya aykırı bulunarak Anayasa Mahkemesince iptal edilmesi üzerine 06/08/2003 tarihli ve 25191 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 29/07/2003 tarihli ve 4958 sayılı Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununun 56 ncı maddesi ile söz konusu madde yeniden düzenlenmiştir. *Bu düzenleme ile yurtdışında çalışmakta olanlar ile daha sonra yurtdışında çalışacak olanların yurtdışında iken yada yurda döndükten sonra durumlarına uygun sosyal*

güvenlik kuruluşuna başvurarak yurtdışında geçen hizmetlerini borçlanabilme imkanı sağlanmıştır.

D. 5754 sayılı Kanun;

17/04/2008 tarihli ve 5754 sayılı “**Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun**”, 08/05/2008 tarih ve 26870 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

5754 sayılı Kanunun;

- 79 uncu maddesi ile 08/05/2008 tarihli ve 3201 sayılı Kanunun 1 inci, 2 nci, 3 üncü, 4 üncü, 5 inci ve 6 ncı maddesi değiştirilmiş ve bu Kanuna geçici 5 inci, 6 ncı ve geçici 7 nci madde eklenmiştir.

- 64 üncü maddesi ile değiştirilen 5510 sayılı “**Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu**”nun 106 ncı maddesinin 24 numaralı bendine göre, 3201 sayılı Kanunun 7 nci, 11 inci, geçici 1 ila geçici 4 üncü maddeleri ve 3201 sayılı Kanunda geçen “döviz” ibareleri yürürlükten kaldırılmıştır.

- 68 inci maddesi ile değiştirilen 5510 sayılı Kanunun geçici 7 nci maddesinin dördüncü fıkrası; yurtdışı hizmet borçlanmasına ait prime esas kazançların aylık bağlanmasında nasıl değerlendirileceği hususuna açıklık getirmiştir.

5754 sayılı Kanunla 3201 sayılı Kanunda yapılan düzenlemeler, Kanunun yayımlandığı 08/05/2008 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlüğe girmiştir. Ayrıca, 5510 sayılı Kanunun sigortalılık statüsüne ilişkin 4 üncü maddesinin birinci fıkrası, prime esas kazancın alt ve üst sınırına ilişkin 82 nci maddesi ile borçlanılan sürelerle ait kazançların aylık bağlanmasında değerlendirilmesine ilişkin geçici 7 nci maddenin dördüncü fıkrası da 3201 sayılı Kanunun uygulaması ile sınırlı olmak üzere aynı tarih itibari ile yürürlüğe girmiş bulunmaktadır.

E. Yurtdışı Hizmet Sürelerinin Borçlanılma Şartları;

Yurtdışı hizmet borçlanmasından yararlanabilmek için aşağıda ayrıntılı olarak açıklanan Türk vatandaşı olmak, belirli nitelikte yurtdışı süreleri bulunmak, hizmetleri belgelendirmek ve yazılı istekte bulunmak şartları aranır.

a. Türk Vatandaşı Olmak: Yurtdışı hizmet borçlanmalarında, Türk vatandaşı olma şartının iki halde yerine getirilmesi zorunludur. Bunlardan biri, borçlanılması istenilen sürelerde ilgilinin Türk vatandaşı olması, diğeri ise Türk vatandaşlığında geçen süreleri borçlanma talebinde bulunan sigortalı veya hak sahibinin yazılı başvuru tarihi itibari ile Türk vatandaşı olmasıdır. Diğer bir anlatımla, Türk vatandaşlığında geçmeyen yurtdışı hizmet veya ev kadınlığı süreleri borçlandırılmayacağı gibi, borçlanma başvuru tarihinde Türk vatandaşı olmadığı tespit edilen sigortalı ve hak sahiplerinin borçlanma talepleri reddedilmektedir. Aynı zamanda Türk vatandaşlığı ile birlikte yabancı ülke vatandaşlığı devam edenler de söz konusu yasa ile getirilen düzenlemeden yararlanabilirler.

b. Belirli Nitelikte Yurtdışı Süreleri Bulunmak: 3201 sayılı Kanuna göre borçlanma hakkından yararlanabilmek için ilgilinin yurtdışında belirli nitelikte geçen hizmet veya sürelerinin bulunması şarttır. Bunlar, yurtdışında;

- Hizmet akdi kapsamında veya kendi nam ve hesabına bağımsız olarak geçen sigortalılık,
- Hizmet akdi kapsamında veya kendi nam ve hesabına bağımsız olarak geçen sigortalılık süreleri arasında veya sonunda her birinde bir yıla kadar olan işsizlik (çalışılmayan),
- Ev kadını olarak geçen, süreleridir.

Ancak, aşağıdaki süreler borçlanma kapsamı dışında tutulur:

- a. 18 yaşın doldurulmasından önce yurtdışında geçen hizmet ve ev kadını olarak geçen süreleri,
- b. Türk vatandaşlığının kazanılmasından önce ve Türk vatandaşlığının kaybedilmesinden sonra geçen hizmet ve ev kadını olarak geçen süreleri,

c. İsveç, İsviçre ve Fransa ile yapılan sosyal güvenlik sözleşmeleri gereğince Türkiye’de isteğe bağlı sigortaya prim ödenen sürelerde yurtdışında geçen hizmet ve ev kadını olarak geçen süreleri,

d. Sosyal güvenlik kanunlarına göre malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları kapsamında geçen sürelerle çakışan yurtdışı süreleri, bu süreleride kısaca ifade edecek olursak;

- Libya’da iş üstlenen Türk işverenlerince çalıştırılan Türk işçilerin bu ülkede 01/09/1985 tarihinden sonra geçen çalışma sürelerini,

- Almanya’da istisna akdi kapsamında iş üstlenen Türk işverenlerince çalıştırılan Türk işçilerinin bu ülkedeki çalışma sürelerini,

- Sosyal güvenlik sözleşmesi akdedilmemiş ülkelerde iş üstlenen Türk işverenler tarafından yurtdışına götürülen Türk işçilerinin çalışma süreleri ile Türkiye’deki sosyal güvenlik kanunlarına göre yurtiçinde isteğe bağlı sigortaya prim ödenen sürelerde bu ülkelerde geçen hizmet veya ev kadını olarak geçen sürelerini, kapsar.

e. İkili sosyal güvenlik sözleşmesine göre kendilerine kısmi aylık bağlanmış olanların çalışmalar arasında ve hizmetin bitim tarihinden sonraki işsizlik süreleri. Beş maddede ifade ettiğimiz süreler yurtdışı borçlanması kapsamı dışındadır.

c. Hizmetleri Belgelendirmek: Yurtdışında geçen sürelerin borçlandırılması için bunların borçlanma başvuru sırasında belgelendirilmesi zorunludur. Borçlanma için yazılı istekte bulunan ancak, ibraz ettikleri belgeleri borçlanma işleminin yapılması için yeterli görülmeyenlerin istekleri reddedilmez, belgelerini tamamlamaları kendilerinden istenir.

Borçlanmanın yapılabilmesi için Kuruma ibraz edilmesi gereken belgeler, sosyal güvenlik sözleşmesi akdedilen ve akdedilmeyen ülkelerde geçen hizmet süreleri ile ev kadınlığında geçen süreler itibariyle ayrı ayrı aşağıda sayılmıştır:

Sosyal güvenlik sözleşmesi akdedilmiş ülkelerde geçen sigortalılık süreleri: Çalışılan ülkede bağlı bulunulan sigorta merciinden alınacak hizmet

cetveli veya sigorta kartları, sigortalıların çalıştıkları iş yerleri resmi kuruluş ise belgelerin ayrıca tasdikine gerek kalmaksızın çalışılan ülkede iş yerlerinin bağlı bulunduğu belediye, vergi dairesi, iş bulma kurumları, ilgili meslek kuruluşları veya dernekler ve diğer resmi kuruluşlarca verilen hizmet belgesi, yurtdışında kendi nam ve hesabına çalışanların bağlı oldukları vergi dairesi, ilgili meslek kuruluşu veya derneklere verilen hizmet belgesi, bulunulan ülkelerdeki Türk temsilciliklerinden (konsolosluk, çalışma ve sosyal güvenlik müşavirlikleri veya ataşelikler v.b.) alınacak gerekçeli hizmet belgeleri, gibi hizmetin niteliğine uygun bir belge ile belgelendirilmelidir.

Sosyal güvenlik sözleşmesi akdedilmemiş ülkelerde geçen sigortalılık süreleri: Bulunulan ülkelerdeki Türk temsilciliklerinden (konsolosluk, çalışma ve sosyal güvenlik müşavirlikleri veya ataşelikler v.b.) alınacak gerekçeli hizmet belgeleri, yurtdışında çalıştıkları iş yerlerinden alacakları hizmet sürelerini gösterir bonservisleri ile birlikte pasaportlarında bulunan çalışma izinlerinin tasdikli tercümeleri, gemi adamları, çalıştıkları geminin bayrağını taşıdıkları ülkelerde bulunan Türk temsilciliklerinden alacakları gerekçeli hizmet belgelerini veya iş yerlerinden alacakları hizmet sürelerini gösterir bonservisleri ile gemilerde çalıştıklarını gösterir belgelerde kayıtlı bulunan çalışma izinlerinin tasdikli tercümeleri yada pasaportlarında çalışma süreleri ile örtüşen giriş-çıkış tarihlerini gösterir sayfaların tasdikli örnekleri, gibi hizmetin niteliğine uygun bir belge ile belgelendirilmelidir.

Ev kadını olarak geçen süreler ise: Yurtdışında oturduklarına dair alacakları ikamet belgesi (Türkiye’de yeminli tercüme bürolarınca, yurtdışında ise konsolosluklarca yapılmış tercümesi ile birlikte), ikamet belgesi temin edilemiyorsa yurtdışına çıkış ve yurda giriş tarihleri, fotoğraf ve künye bilgilerinin bulunduğu pasaport sayfalarının noter tarafından tasdikli fotokopisi yada emniyet müdürlüklerinden alacakları yurda giriş-çıkış çizelgesi ile belgelendirilmelidir.

d. Yazılı İsteğe Bulunmak: Yurtdışında geçen çalışma veya ev kadınlığı sürelerinin borçlandırılmasına ilişkin yazılı talep, 2008/44 Genelge eki

“Yurtdışı Borçlanma Talep Dilekçesi”nin usulüne göre doldurulup imzalandıktan sonra doğrudan yada posta yolu ile Kurumun ilgili ünitesine verilmesi ile gerçekleşir. Bu belge dışında yurtdışı hizmet borçlanması isteğine dair yazılı dilekçe ile yapılan başvurular da kabul edilir.

KAYNAKÇA

Sosyal Güvenlik Kurumu [çevrimiçi erişim] www.sgk.gov.tr

T.C. Yasalar (22.05.1985). **3201 Sayılı Yurt Dışında Bulunan Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanun.** Ankara: Resmi Gazete (18761 sayılı)

T.C. Yasalar (06.08.2003). **3201 sayılı Yurt Dışında Bulunan Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanunun bazı maddelerinde değişiklik yapan 4958 sayılı Kanun.** Ankara: Resmi Gazete (25191 sayılı)

T.C. Yasalar (08.05.2008). **3201 sayılı Yurt Dışında Bulunan Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanunun bazı maddelerinde değişiklik yapan 5754 sayılı Kanun.** Ankara: Resmi Gazete (26870 sayılı)

